

RAJANKÄYNTIÄ

Rajat nuo tieteessä väkevät, kaiken näkevät. Nykyisessä monitieteisyyttä ja tieteiden välistä yhteistyötä korostavassa tiedekulttuurissa rajojen merkitystä ei aina huomata. Rajat kuitenkin tekevät ja tuottavat sen itseymmärryksen, jonka perusteella muun muassa tutkimuksen tai tutkijan pätevyyttä arvioidaan. Viestintä- ja mediatutkimuksessa puhutaan useammin itseymmärryksistä, sillä viestintä- ja mediatutkimuksen teoreettiset juuret ja tutkimuskäytännöt johtavat moneen suuntaan. Wilbur Schrammin klassikkometaforan tienristeyksen sijaan nykyistä (joukko)viestintätutkimusta kuvannee paremmin eritasoliittymä. Yhdet ajavat ylintä kerrosta kovaa, toiset toista, kolmannet palaavat liittymään yhä uudelleen ja jotkut rämpivät liittymän penkkojenkin kautta.

Kulkijoiden määrä, ajopelien laatu ja menon vauhti ovat media- ja viestintätutkimuksen eritasoliittymässä monenkirjavia. Määrällinen ja laadullinen runsaus pakottaa katsomaan itseymmärrystä tarkemmin: tunnemme me riittävästi viestintä- ja mediatutkimuksen kenttää ja sen rajankäyntejä. Vai onko niin, että rajat tekevät itseymmärryksemme meiltä ikään kuin salaa? Tarmo Malmbergin kipakka puheenvuoro tässä lehdessä antaa aiheen epäillä, että tieteellisessä itseymmärryksessämme olisi kohentamisen varaa. Tutkimusta tutkimuksesta itsestään tarvitaan lisää.

Hans-George Gadamerin (2004) näkemys tekstin tutkimuksesta hermeneuttisena ymmärtämisenä sopii mielestäni kuvaamaan media- ja viestintätutkimuksen nykyisiä lähtökohtia. Tutkimuksen tavoitteena ei ole totuuden löytäminen vaan ilmiöiden ymmärtäminen. Gadamerille ymmärtäminen on tulkintaa, jossa tutkijan ja tutkimuskohteen horisontit kohtaavat. Ilman itseymmärrystä tutkija ei voi ymmärtää tutkimuskohdettaan. Tekstin tulkinta edellyttää jatkuvaa tietoisuutta siitä ympäristöstä, joka tutkimusta ja tutkijuutta tuottaa: ”Ellei tutkija nimittäin tunnusta omaa riippuvaisuuttaan vaan pitää itseään vapaana sitä kuitenkaan olematta, hän lujittaa omia kahleitaan.” (Emt., 10.) Jotta voisi tutkia tekstiä ja nähdä pintaa syvemmälle, pitäisi olla tietoinen omista sitoumuksistaan. Tietoisuus henkilökohtaisten kokemusten osallisuudesta tutkimustyössä on välttämätön, muttei riittävä ehto hermeneuttiselle tulkinnaalle. Tutkijan analyysi on aina suhteessa koko tutkijayhteisöön. Toisin sanoen tullakseen tietoiseksi omasta positiostaan, tutkijan on perattava omaa horisonttiaan myös suhteessa alueensa tutkimustraditioon.

Itselfreflektiivinen tutkimus ei ole mahdollista, jos tutkimuksen tekemisen horisontti on hämärä. Tiedämmekö me, millainen on tiedotusopin tai viestintän tutkimuksen horisontti? Ketkä kuuluvat klassikoihin ja millä perusteella? Entä millaisia lähestymistapoja tai keitä teoreetikkoja on syytä karttaa, jos mielihii osaksi tiedeyhteisöä? Oman horisontin tuntemus on tarpeen muillekin kuin

tutkijoille. Sanna Kivimäen puheenvuoro englanninkielisestä verkko-opetuksesta tässä lehdessä osoittaa, että alan akateeminen opetuskin olisi parempaa, jos tuntisimme itsemme nykyistä perusteellisemmin. Viime vuosina mediassa on järjestetty jos jonkinlaisia äänestyksiä suurista suomalaisista, kirjoista ja näyttelijöistä. Millainenhan olisi se lista, jossa suomalaiset media- ja viestintätutkijat nimeäisivät alansa keskeisimmät teoreetikot?

Tutkimuksen horisontit eivät palaudu vain tieteelliseen itseymmärrykseen vaan hyvinkin käytännöllisiin tutkimuksen tekemisen ehtoihin. Tuloksellisuus merkitsee valitettavan usein määrää eikä laatua. Jotta pysyisi mukana kilvassa rahoituksesta ja viroista, on julkaistava yhä enemmän ja mieluusti kansainvälisillä foorumeilla. Kun samaan aikaan yliopistojen asiantuntijoiden tutkimusaika vähenee vähenemistään, lopputulos ei voi olla muuta kuin kehno. Vaikka opetusministeriön virkamiehet korostavatkin tiedesuomen merkitystä, suomeksi julkaiseminen ei ole tärkeysjärjestyksessä ensisijoilla. Nämä ulkotieteelliset syyt selittänevät sitä, miksi niin monet kotimaisille journaaleille lähetetyt artikkelitarjokkaat ovat puolivalmiita. Ajan puute ja julkaisemisen pakko eivät luo sellaista tutkimus- ja kirjoitusrauhaa, jota tekstin kypsytys ja loppuun hiominen vaatisivat.

Tutkimuksen innosta kertoo sekin, että tämän lehden perustamispäätöksestä tulee kuluneeksi ensi vuonna 30 vuotta. Perustamispäätöstä juhlistetaan teemanumerolla, jossa etsitään suomalaisen viestintä- ja mediatutkimuksen käännteitä ja kysytään niiden paikkaa nykyisen tutkimuksen kentällä. Millaisia olivat rajankäynnit kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen välillä, mihin se johti ja miltä se näyttää nyt? Kielelliseen tai kulttuuriseen käännteeseen viitataan jatkuvasti. Mitä se oikein merkitsi ja miten tuo muutos näkyy nyt? Entä jos suunta olisi ollut toinen? Milloin feministinen mediatutkimus oikein alkoi Suomessa ja mitkä olivat sen vaikutukset? Kuvan tutkimuksesta on tullut yhä keskeisempi osa mediatutkimusta. Jotkut puhuvat kuvallisesta käänteestäkin. Mikä on tuon käänteen suhde muihin käännteisiin? Tässä numerossa kutsutaankin tutkijoita pohtimaan suomalaisen viestintätutkimuksen mennyttä ja tulevaa. *Tiedotustutkimuksen* retrospektiivinen numero julkaistaan ensi kesänä.

Rajat tai käännteet eivät ole olleet tämän numeron kokoamisen lähtökohta. Silti näissä artikkeleissa, katsauksissa ja puheenvuoroissa rajat ovat läsnä monella tapaa. Jenni Mäenpään ja Janne Seppäsen artikkeli kolkuttelee journalismin tutkimuksen ja käytännön rajoja. Mari Pienimäen katsaus valokuvatutkimukseen piirtää rajoja tutkimussuuntien välille. Hannele Seeckin artikkelista voi lukea rajankäyntiä toiminnan tavoitteiden ja toteutuneen toiminnan välillä. Rajoista emme pääse, mutta niiden näkyvyyttä voisimme kyllä parantaa.

Kirjallisuus:

Gadamer, Hans-George (2004) Hermeneutiikka. Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiasa. Tampere: Vastapaino.